

IV. Uwarunkowania wewnętrzne Programu ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego

Przedstawiony Program ochrony środowiska powiązany jest z innymi dokumentami planistycznymi i środowiskowymi, funkcjonującymi w Powiecie Poznańskim. W niniejszym rozdziale przedstawiono dokumenty, w których znalazło się wiele istotnych zapisów traktujących o ochronie środowiska. Sporządzając Program ochrony środowiska starano się uwzględnić zagadnienia związane ze środowiskiem, zapisane w przyjętych dokumentach. W związku z tym, ujęte w niżej przedstawionych strategiach, planach i programach zapisy związane z ochroną środowiska znajdują wyraźne odzwierciedlenie w Programie ochrony środowiska.

1. Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego na lata 2006-2013 – Starostwo Powiatowe w Poznaniu załącznik do uchwały XXXVII/348/II/2006 Rady Powiatu Poznańskiego z dnia 31 stycznia 2006 roku

W 2006 r. sporządzono Strategię Rozwoju Powiatu Poznańskiego. Tego typu dokument uznawany jest za jeden z najistotniejszych dokumentów programowych dla samorządów terytorialnych. Wyznacza on ramy dla innych szczegółowych dokumentów operacyjnych. W Strategii określa się szereg priorytetowych zadań, które wynikają z wyznaczonych celów. W przedmiotowej Strategii przedstawiono rozdział dotyczący środowiska przyrodniczego i jego ochrony. Sformułowano misję Powiatu, która w swojej treści wyraźnie odnosi się do środowiska:

„Rozwijamy potencjał naszego powiatu dla dobra jego mieszkańców, dbając o środowisko naturalne w myśl zasad zrównoważonego rozwoju”

W Strategii wyznaczono cele strategiczne, a do nich szczegółowe i operacyjne. Jednym z celów szczegółowych jest „Poprawa stanu środowiska naturalnego”. Określono w nim szereg celów operacyjnych takich jak: „podniesienie świadomości ekologicznej wśród samorządowców i mieszkańców powiatu, poprawa funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami w powiecie, ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, rozwój systemu ochrony przyrody, wsparcie procesu racjonalizacji gospodarowania wodą

oraz ochrona kopaliny". Pozytywny charakter ww. celów i wyodrębnionych w nich szczegółowych działań jest bezdyskusyjny. Także w innych częściach Strategii ujęto zagadnienia, które mogą przyczynić się do poprawy jakości środowiska. Przykładem może tu być szeroko opisane zagadnienie dotyczące modernizacji dróg powiatowych, których poprawa stanu może przyczynić się do redukcji emisji hałasu. Realizacja określonych w Strategii zadań podlega monitorowaniu oraz ewaluacji. Sporządzony w sierpniu 2011 r. dokument „Monitoring Strategii Rozwoju Powiatu Poznańskiego na lata 2006-2013 wskazuje, że wszystkie przyjęte zadania w celu „Poprawa stanu środowiska naturalnego” są realizowane, a nawet zostały rozszerzone.

2. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Poznańskiego w latach 2007-2013 – Wielkopolskie Centrum Ekspertyz Finansowych STRATEGOR, listopad 2007 r.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu jest dokumentem szczegółowo informującym o działaniach, jakie będą podejmowane przez samorząd na przestrzeni lat objętych programem. Działania te mają na celu realizację misji Powiatu i wynikają z przyjętej Strategii Rozwoju Powiatu Poznańskiego. Sporządzenie takiego Planu znacznie ułatwia ubieganie się o dofinansowania ze środków unijnych. Sporządzony w 2007 r. Plan Rozwoju szeroko opisuje sytuację społeczno-gospodarczą Powiatu Poznańskiego, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska naturalnego i warunków ekologicznych. W przytoczonym dokumencie odniesiono się także do obowiązującego wówczas Planu gospodarki odpadami i Programu ochrony środowiska. W Planie Rozwoju przedstawiono wykaz zadań i projektów planowanych do realizacji w latach 2007-2013. Wśród wymienionych zadań znalazły się m. in. inwestycje mogące przyczynić się do poprawy stanu środowiska naturalnego np. przebudowa pięciu dróg powiatowych czy termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, będących w zarządzie Powiatu.

3. Strategia Promocji Powiatu Poznańskiego na lata 2010-2015 – dokument sporządzony przez pracowników Starostwa Powiatowego w Poznaniu, 2009 r.

Jednym z istotnych zagadnień związanych z ochroną środowiska jest promocja walorów przyrodniczych. W stworzonej dla Powiatu Poznańskiego Strategii Promocji na lata 2010-2015 szeroko opisano ten temat i określono jakie działania należy podjąć w celu

rozpowszechnienia wiedzy na temat uwarunkowań środowiskowych naszego powiatu. Stworzono cel strategiczny II – Promocja walorów turystycznych i rekreacyjnych powiatu, który jest realizowany poprzez: portal internetowy, bezpłatną linię telefoniczną informującą o ofercie i atrakcjach turystycznych powiatu, współpracę z punktami informacyjnymi, stworzenie tablic reklamowych, opracowanie pakietów informacyjnych o charakterze przewodnika, stały monitoring ruchu turystycznego.

Niewątpliwie promocja walorów turystycznych, a przez to i przyrodniczych przyczynia się do rozwoju Powiatu. Należy jednak mieć na uwadze, że z tymi działaniami związana winna być nierozzerwalnie odpowiednia edukacja ekologiczna społeczności korzystającej z atrakcji środowiska naszego powiatu.

4. Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej – Centrum Badań Metropolitalnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, maj 2011 r.

W dniu 15 maja 2007 r. Starosta Poznański, Prezydent Miasta Poznania, oraz Burmistrzowie i Wójtowie miast i gmin aglomeracji poznańskiej (Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Pobiedziska, Puszczykowo, Rokietnica, Skoki, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz, Szamotuły, Śrem, Tarnowo Podgórne) zawarli porozumienie w wyniku którego utworzono Radę Aglomeracji Poznańskiej. Na posiedzeniu Rady Aglomeracji Poznańskiej 28.11.2008 r. podjęto decyzję o przystąpieniu do sporządzania strategii rozwoju Aglomeracji Poznańskiej do 2020 r. Prace nad sformułowaniem strategii trwały ponad dwa lata i w maju 2011 r. opublikowano dokument mający na celu stworzenie zintegrowanego planu rozwoju jednostek terytorialnych. Strategia, która jest wynikiem pracy przedstawicieli samorządów oraz przedstawicieli czterech poznańskich uczelni publicznych składa się z kilku części. Pierwsza przedstawia proces powstawania strategii i kolejne jego etapy. W drugiej części opisano stan i uwarunkowania rozwoju, czyli szeroko przedstawiono diagnozę aglomeracji poznańskiej. Następne części to wizja i zasady rozwoju oraz osie i programy strategiczne, czyli meritum podjętej inicjatywy związanej z aglomeracją. Dokument zakończony jest przedstawieniem sposobu monitorowania realizacji strategii.

W części diagnostycznej autorzy dokumentu szeroko opisali środowisko przyrodnicze, ze szczególnym uwzględnieniem lasistości, obszarów cennych przyrodniczo i rekreacyjnie, zasobów wodnych. W części określającej rozwój przestrzenny odniesiono się do istotnego zagrożenia, jakim jest postępująca zabudowa rekreacyjna i mieszkaniowa na obszarach o najwyższych walorach krajobrazowych. Zaznaczono również, że tereny są zabudowywane bez niezbędnej infrastruktury technicznej. W tym samym rozdziale opisano także działania, które jeżeli zostaną zrealizowane, bez wątplenia wpłyną pozytywnie na stan środowiska. Przykładem mogą tutaj być działania podejmowane w zakresie transportu. Budowa Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego, czyli rozwój transportu publicznego, rozwijająca się sieć dróg rowerowych, wspólny system przewozowo-taryfowy mogą mieć znaczący wpływ na zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza i emisji hałasu. W wyniku dokonanej diagnozy funkcjonowania aglomeracji poznańskiej wyodrębniono pięć podstawowych osi strategicznych. Jedną z nich jest „Gospodarka przestrzenna i środowisko”. W ramach tej osi wyodrębniono programy. Celem pierwszego z nich, dotyczącego zagospodarowania przestrzennego metropolii poznańskiej jest stworzenie spójnej wizji zagospodarowania przestrzennego. W rozdziale tym omówiono wiele istotnych aspektów planowania przestrzennego. Działania przewidziane w tym programie skupione zostały na ograniczaniu zjawiska „urban sprawl”, realizacji spójnej koncepcji rozwoju sieci transportowej, realizacji wspólnej wizji zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego, ofercie inwestycyjnej realizowanej zgodnie z zasadami równoważonego rozwoju. Przedstawiono także działania służące poprawie ładu przestrzennego aglomeracji. Także drugi program „Poprawa standardów planistycznych, urbanistycznych i architektonicznych” służyć będzie realizacji działań systemowych w zakresie architektury i urbanistyki. Program „Kształtowanie i ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczych” proponuje działania w zakresie wyodrębnienia terenów cennych środowiskowo, ochronę tych terenów poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zachowanie terenów leśnych, wprowadzanie zadrzewień i zalesień. Program „Jakość i dyspozycyjność zasobów wodnych” odwołuje się do gospodarki wodno-ściekowej. Skuteczna ochrona wód oraz racjonalizacja zużycia zasobów wodnych realizowana będzie poprzez utworzenie metropolitalnego zespołu ds. gospodarki wodno-ściekowej. Kolejny program opisuje działania odnoszące się do zintegrowanego systemu gospodarki odpadami. Konieczność zamknięcia wielu składowisk odpadów spowodowała poszukiwanie innych racjonalnych

rozwiązań dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi, wytwarzanymi w coraz większych ilościach. Strategia proponuje działania w kierunku stworzenia systemu nowoczesnych zakładów zagospodarowania odpadów oraz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców. Nad całością działań w tym zakresie czuwać będzie Związek Międzygminny „Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej”. Strategia przewidywała rozszerzenie obowiązków gmin w tej dziedzinie, które obecnie zostały już umocowane przepisami prawa.

Kolejny program „Ekologiczne środowisko zamieszkania” porusza sprawy klimatu akustycznego, odnawialnych źródeł energii, budownictwa ekologicznego, integracji polityki energetycznej. Dzięki zaproponowanym przez autorów opracowania działaniom ograniczony zostanie negatywny wpływ emisji hałasu na środowisko i zdrowie ludzi, a wspólne wypracowanie kierunku polityki energetycznej metropolii zapewni kompleksowe rozwiązanie z zakresu dostaw ciepła i energii. Także programy dotyczące infrastruktury i organizacji transportu będą miały wpływ na ochronę środowiska. Jeden z nich nazwany „Infrastruktura i ruch rowerowy” opisuje m. in. cel, wizję, działania i źródła finansowania spójnego systemu infrastruktury rowerowej.

5. Plan gospodarki odpadami dla Powiatu Poznańskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015 – Antoni Tworkowski, Joanna Sawicka Eko-Efekt Sp. z o.o., 2009 r.

27 maja 2009 r. Rada Powiatu w Poznaniu uchwałą Nr XXX/237/III/2009 zatwierdziła Plan gospodarki odpadami dla Powiatu Poznańskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015. Biorąc pod uwagę obecny stan prawny i zmianę ustawy o odpadach wprowadzoną 1 stycznia 2012 r., ww. plan był ostatnim tego typu dokumentem sporządzonym na szczeblu powiatowym. Zgodnie z obecnie obowiązującym prawem, plany gospodarki odpadami tworzone będą wyłącznie na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

Plan gospodarki odpadami dla Powiatu Poznańskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015 sporządzono zgodnie z obowiązującym wówczas rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami, Krajowym Planem Gospodarki Odpadami oraz Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa

Wielkopolskiego. W planie uwzględniono podstawowe informacje charakteryzujące powiat poznański, w tym położenie geograficzne, warunki glebowe i sytuację demograficzną. W trakcie prac nad dokumentem przeprowadzono analizę stanu gospodarki odpadami w zakresie odpadów komunalnych, odpadów niebezpiecznych i pozostałych (zużyte opony, odpady pobudowlane, komunalne osady ściekowe, odpady opakowaniowe). Opisano istniejące systemy zbierania odpadów komunalnych i niebezpiecznych, instalacje do odzysku i unieszkodliwiania. Zidentyfikowano podstawowe problemy w zakresie gospodarowania odpadami, wśród których wymienić należy przede wszystkim:

- brak wspólnego systemu gospodarowania odpadami,
- brak instalacji zapewniających ograniczenie składowania odpadów,
- trudności w wydzieleniu odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.

Ponadto wyodrębniono rodzaje odpadów, których właściwe zagospodarowywanie spotyka się z wieloma trudnościami. Należą do nich: odpady zawierające PCB, zużyte oleje, zużyte baterie i akumulatory, pojazdy wycofane z eksploatacji, zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, przeterminowane pestycydy, zużyte opony, odpady z budowy i remontu, osady ściekowe, odpady opakowaniowe. W planie sformułowano cele, które wynikają z Polityki ekologicznej Państwa, kierunki działań zmierzających do zrealizowania przyjętych celów oraz harmonogram i sposoby finansowania zadań. Wśród sformułowanych zadań wymienić należy przede wszystkim te, których jednostką realizującą lub współrealizującą był Starosta i Zarząd Powiatu:

- wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- wydawanie pozwoleń tylko na budowę składowisk realizujących założenia planów gospodarki odpadami,

- sporządzanie sprawozdań z realizacji powiatowego i gminnych planów gospodarki odpadami,
- wykonanie badań składu i właściwości odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie powiatu poznańskiego,
- działania informacyjne i edukacyjne dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- egzekwowanie zasad gospodarowania odpadami w postępowaniach budowlanych i środowiskowych,
- wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowywania odpadów w oparciu o BAT,
- promocja działań związanych z przedłużaniem okresu użytkowania sprawnych urządzeń elektrycznych i elektronicznych,
- popieranie wprowadzania systemów zapewniających zorganizowanie wtórnego obiegu sprawnych urządzeń elektrycznych i elektronicznych,
- kontynuacja likwidacji wyrobów zawierających azbest,
- wspieranie inicjatyw zmierzających do rozbudowy systemu zbierania opakowań po środkach ochrony roślin,
- prowadzenie cyklicznych kontroli poszczególnych podmiotów w zakresie przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnych w zakresie prawidłowego postępowania z urządzeniami zawierającymi substancje zubożające warstwę ozonową.

Ostatnie sprawozdanie z wykonania planu przygotowane zostało przez p. Martę Stożek – Podgórską w czerwcu 2011 r. i obejmowało okres sprawozdawczy 2009-2010. Podczas sporządzania sprawozdania przeprowadzono wnikliwą analizę stanu gospodarki odpadami i weryfikację poziomu realizacji założonych zadań. W podsumowaniu w szczególności zwrócono uwagę na:

- kontynuację i rozwój współpracy w celu uruchomienia Centrum Zagospodarowania Odpadów,
- dalszy rozwój selektywnej zbiórki odpadów,
- projekt wspólnego planu gospodarki odpadami i regulaminu utrzymania porządku i czystości w gminach należących do Związku Międzygminnego „SELEKT”
- zgodną z planem i efektywną realizację programu likwidacji wyrobów azbestowych,
- działania edukacyjne prowadzone przez Gminy,
- wykonanie badań składu i właściwości odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie powiatu,
- brak wypełnienia podstawowego założenia planu redukcji ilości odpadów komunalnych,
- niższy niż prognozowany poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- niedoskonałości prowadzonej przez przedsiębiorców ewidencji wytwarzanych odpadów.

Sprawozdanie wykazało poprawę wskaźników efektywności, ale pomimo tego nie osiągnięto wszystkich zamierzonych celów. Świadczy to o konieczności ciągłego doskonalenia systemu gospodarowania odpadami, obecnie w oparciu o plan krajowy i wojewódzki oraz przepisy prawa.

6. Program odbudowy populacji zwierzyny drobnej i redukcji drapieżników - lisów i jenotów - na terenie powiatu poznańskiego – Krzysztof Lompert, październik 2010 r.

W październiku 2010 r. na zlecenie Zarządu Powiatu wykonany został Program odbudowy populacji zwierzyny drobnej i redukcji drapieżników - lisów i jenotów - na terenie powiatu poznańskiego. Zachodzące w środowisku zmiany, spowodowane głównie działaniami człowieka doprowadziły do naruszeń równowagi w środowisku i konieczne stało się podejmowanie inicjatyw pomagających przywrócić równowagę w składzie oraz liczebności populacji zwierząt. Rozprzestrzenianie się drapieżników na nowe tereny negatywnie wpływa na liczebność zwierzyny drobnej. W związku z tym niezbędne są działania w kierunku

redukcji ich liczebności. Biorąc pod uwagę powyższe zagadnienia stworzono program opierający się na sprawozdawczości łowieckiej, mający na celu ratowanie gatunków zwierzyny drobnej. W przedmiotowym dokumencie dokonano charakterystyki obszaru objętego programem z dokładnym opisem obwodów łowieckich, podano podstawę prawną do realizacji programu, przedstawiono charakterystykę gatunków objętych programem. Na uwagę zasługuje fakt, że w opracowaniu zapisano, że jego realizacja wynika z przyjętych przez Radę Powiatu poprzednich Programów ochrony środowiska. W dalszej części programu przedstawiono szczegółowo sposoby regulacji liczby drapieżników oraz sposoby kontroli tych działań i ich efektów. Opisano dotychczasowe osiągnięcia Starostwa Powiatowego w tej dziedzinie, głównie prowadzone od 2002 roku dofinansowywanie odstrzału redukcyjnego lisów oraz przedsięwzięcie „Próba ratowania kuropatwy – gatunku zagrożonego wyginięciem – drogą reintrodukcji”. Od 2008 r. corocznie zasiedla się 1000 sztuk kuropatw w nadleśnictwach powiatu. W końcowych rozdziałach programu zaproponowano monitoring programu i zasady premiowania dla członków kół łowieckich za pozyskanie drapieżników.

7. Program Zwiększania Lesistości Powiatu Poznańskiego – Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska we współpracy z Biurem Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej z Warszawy

Kolejnym ważnym dokumentem opracowanym dla Powiatu Poznańskiego jest Program Zwiększania Lesistości. Program sporządzony został, w ścisłej współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, przez Narodową Fundację Ochrony Środowiska. Określa przede wszystkim uwarunkowania formalne Programu, tereny wskazane i obszary rekomendowane do zalesień, zasady zwiększania lesistości, koszty realizacji i źródła finansowania. Program realizuje podjęte założenia w dokumentach stworzonych na wyższym szczeblu, w szczególności Polityki Leśnej Państwa i Krajowego Programu Zwiększania Lesistości. Krajowy Program określając istotne problemy gospodarki leśnej, takie jak nierównomierne występowanie kompleksów leśnych czy rozdrobnienie i rozproszenie, wskazuje w jakim kierunku powinny być tworzone tego typu programy na niższym szczeblu terytorialnym.

W podsumowaniu autorzy Programu sformułowali wnioski dotyczące wdrażania postanowień dokumentu. Wśród dziesięciu wniosków na szczególną uwagę zasługują:

- konieczność prowadzenia zalesień zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego i wnioskami wyływającymi z prognoz oddziaływania na środowisko ww. dokumentów planistycznych,
- uproszczenie procedur przyznawania dofinansowań na zalesienia,
- prowadzenie prac i sporządzanie dokumentacji niezbędnej do prowadzenia zalesień,
- kontrola plantacji energetycznych,
- działania związane z ochroną zadrzewień przydrożnych, śródpolnych i nadrzecznych,
- edukacja zachęcająca właścicieli gruntów do zalesień.

8. Program okresowych badań jakości gleby i ziemi dla obszaru powiatu poznańskiego –

Marcin Magdziarek, Marta Magdziarek, kwiecień 2010 r.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska starosta jest zobowiązany do prowadzenia okresowych badań jakości gleby i ziemi. W kwietniu 2010 r. powstał Program okresowych badań jakości gleby i ziemi dla obszaru powiatu poznańskiego. W dokumencie przywołane zostały podstawy prawne ochrony gleb i ziemi, w tym najważniejsze w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 września 2002 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 165, poz. 1359) w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi. W ww. rozporządzeniu określone zostały dopuszczalne zawartości różnych szkodliwych substancji, różnicując tereny z uwagi na aktualny i planowany sposób użytkowania. W programie ujęto rejestr terenów zlokalizowanych w powiecie poznańskim, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby i ziemi, prowadzony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu. Przy sporządzaniu programu autorzy przeprowadzili identyfikację obiektów i terenów, na których możliwe jest potencjalne przekroczenie standardów, opisali metodę badań, rodzaje pobieranych próbek oraz sposoby ich pobierania. Ustalono propozycje konkretnie zlokalizowanych punktów przewidzianych do pobierania prób do okresowych badań. W programie do badań wytypowano tereny przemysłowe, komunikacyjne, tereny rolnicze w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych, pola uprawne na

których wykorzystywano komunalne osady ściekowe, strefy ochronne ujęć wód podziemnych, chronione tereny przyrodnicze, tereny zalewowe, otoczenie zbiorników wodnych. Propozycję obszarów wytypowanych do badań opisano w dwóch wariantach: optymalnym i minimalnym.

W programie zaproponowano, aby okresowe badania wykonywać co trzy lata. Pierwszy cykl badań przeprowadzony został w 2010 r.

9. Program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu poznańskiego – Igor Szymkowiak, Joanna Witkowska, Przemysław Cudakiewicz, Ewelina Sergiel – ABRYS Sp. z o.o., kwiecień 2007 r.

W roku 2006 Starostwo Powiatowe w Poznaniu podjęło działania w celu likwidacji wyrobów zawierających azbest. Stworzony program wpisuje się w ramy Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Azbest jest nazwą handlową minerałów włóknistych, takich jak: krzemiany magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Jego właściwości, takie jak: odporność na wysokie i niskie temperatury, niewielkie przewodnictwo cieplne, odporność na działanie czynników chemicznych spowodowały, że stał się on powszechnie stosowanym materiałem w budownictwie i innych gałęziach przemysłu. Negatywne działanie azbestu następuje w wyniku wdychania włókien znajdujących się w powietrzu. Azbest stanowi zagrożenie dopiero w momencie uwalniania się jego włókien do powietrza. W związku z tym bardzo ważne jest zachowanie odpowiednich zasad w trakcie prac usuwających wyroby azbestowe. Szkodliwość zależy od rodzaju azbestu, wielkości włókien, ich stężenia oraz czasu narażenia na jego działanie. Pył azbestowy może przede wszystkim powodować schorzenia płuc, w tym zmiany nowotworowe. W związku z powyższym podjęto kroki mające na celu usunięcie ze środowiska wszystkich wyrobów zawierających azbest w Polsce, do roku 2032. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski i przewiduje:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- 2) minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- 3) likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Stworzony powiatowy program dotyczy udzielania pomocy finansowej dla osób mieszkających w powiecie, które wystąpią z wnioskiem o pomoc przy usunięciu wyrobów zawierających azbest. Dofinansowanie dotyczy demontażu, transportu i unieszkodliwienia tych wyrobów. Środki na finansowanie zadania pochodzą z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, budżetu powiatu i budżetów gmin. Część kosztów pokrywają osoby fizyczne występujące z wnioskiem. Program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu poznańskiego określa cele i zadania, przedstawia klasyfikację wyrobów zawierających azbest i opisuje szkodliwość azbestu. W dalszej części określa koncepcję zarządzania programem, uwarunkowania realizacji, bilans wyrobów, koszty i harmonogram zadań. Szczegółowo wskazuje sposoby postępowania z azbestem, uwzględniając przepisy BHP w zakresie bezpiecznego usuwania azbestu. Program przedstawia również wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli i zarządców nieruchomości, na których wykonywane będą prace związane z usuwaniem azbestu.

Według inwentaryzacji przeprowadzonej na terenie powiatu ustalono, że w posiadaniu osób fizycznych na terenie powiatu poznańskiego znajduje się 15.755,55 ton wyrobów zawierających azbest. W związku z realizacją programu unieszkodliwiono:

- w 2006 roku ponad 455 ton,
- w 2007 roku ponad 580 ton,
- w 2008 roku ponad 1.047 ton,
- w 2009 roku ponad 781 ton,
- w 2010 roku ponad 517 ton.

10. Program PEPE – Promocja Ekologii Poprzez Edukację – zespół Stowarzyszenia „Razem dla edukacji” pod redakcją Joanny Ciechanowskiej Barnuś, październik 2007 r.

Powiat poznański od 2008 r. realizuje program PEPE „Promocja Ekologii Poprzez Edukację”. W jego ramach podjęto próbę wyselekcjonowania najbardziej aktualnych problemów dotyczących środowiska i podjęcia edukacji ekologicznej w tym zakresie. Zagadnieniami, którym poświęcono szczególną uwagę w ramach realizacji programu w latach 2008 – 2011 były: problemy dotyczące odpadów, kształtowanie postaw konsumenckich, pozyskiwanie

energii z alternatywnych źródeł. Dużym zainteresowaniem uczestników szkoleń cieszyły się także tematy dotyczące zagadnień hydrologicznych oraz form ochrony przyrody. Młodzież chętnie uczestniczyła w różnego rodzaju zajęciach manualnych oraz w zajęciach terenowych. W podjętych dotychczas działaniach aktywny udział brali zarówno uczniowie różnych typów szkół, jak i nauczyciele szkół ponadgimnazjalnych, gimnazjalnych i podstawowych oraz sołtysi, radni powiatowi i pracownicy urzędów gmin.

Program PEPE jest pomocny w przełamywaniu stereotypu, że o przyrodzie i ochronie środowiska można uczyć się tylko w szkołach. Często edukacja ekologiczna potrzebna jest także dorosłym. Człowiek rozwija się na każdym etapie życia i na każdym jego etapie towarzyszy mu potrzeba poszerzania i rozwijania wiedzy. Dlatego program PEPE jest dostosowany dla szerokiego grona odbiorców – zarówno dzieci jak i dorosłych. Zaproszenie do bezpośredniego uczestnictwa uczniów oraz przedstawicieli samorządów – sołtysów, pozwala oczekiwać, że przekazywana wiedza trafi także w sposób pośredni do pozostałych mieszkańców powiatu.

Wspólnym celem wszystkich podejmowanych działań jest rozwijanie świadomości ekologicznej społeczeństwa. Efektem podjętych działań ma być pojawienie się lokalnych liderów, aktywnie działających na rzecz środowiska w swoim otoczeniu.

11. Operat przeciwpowodziowy powiatu poznańskiego – Biuro Projektów Wodnych Melioracji i Inżynierii Środowiska „BIPROWODMEL” Sp. z o.o., 2010 r.

W 2010 r. wykonano Operat przeciwpowodziowy powiatu poznańskiego. Powtarzające się w ostatnich latach okresy występowania zagrożenia powodziowego spowodowały konieczność podjęcia odpowiednich kroków m. in. opracowania ww. dokumentu. Umożliwi on oraz usystematyzuje działania zapobiegawcze, a także działania usuwające skutki powodzi, których nie udało się uniknąć. W opisywanym operacie przedstawiono część opisową i graficzną. Wyznaczono tereny charakteryzujące się zagrożeniem powodziowym oraz tereny przeznaczone do przeprowadzenia ewakuacji. Autorzy operatu przedstawili charakterystykę głównych cieków powiatu poznańskiego - Warty i jej dopływów (Kanał Mosiński, Cybina, Główna, Kopla, Wirynka, Samica Stęszewska, Samica Kierska, Sama, Strumień Junikowski). Sporządzono wykaz budowli i obiektów związanych z ochroną przeciwpowodziową, tj.: zbiorniki retencyjne, wały przeciwpowodziowe, budowle piętrzące

oraz przeprowadzono analizę sytuacji hydrologicznej powiatu. Autorzy nawiązali także do dokumentów planistycznych obowiązujących w gminach, w których ujęte zostały tereny zalewowe. Odrębny rozdział poświęcono realizacji zadań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej w Starostwie Powiatowym w Poznaniu, w którym dokładnie opisano schemat funkcjonowania Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego Starosty Poznańskiego. Na uwagę zasługuje także dodatek w postaci Poradnika postępowania na wypadek zagrożenia powodziowego, w którym ujęto opis sygnałów alarmowych i zasad sygnalizacji, zasady zachowania się w sytuacjach kryzysowych, informacje dotyczące żywienia czy zachowania się w odniesieniu do ludzi chorych i starszych. Przedstawiono także szereg wskazówek umożliwiających właściwe postępowanie po przejściu fali powodziowej.

Wdrożenie wyżej opisanego dokumentu zwiększy efektywną ochronę przeciwpowodziową w powiecie poznańskim. Może też pozytywnie wpłynąć na właściwy rozwój terenów, rolnictwo, turystykę. Operat powinien zabezpieczać także przed popełnianiem błędów planistycznych i przeznaczaniem pod zabudowę terenów zagrożonych podwyższonym stanem wód czy powodzią.

Opis wyżej wymienionych dokumentów, związanych z ochroną środowiska bądź dotyczących jej w całości, wskazuje i potwierdza, że korzystne działania Powiatu Poznańskiego na rzecz środowiska nie ograniczają się wyłącznie do Programu ochrony środowiska, przygotowywanego w związku z obligatoryjnym ustawowym obowiązkiem.